تاقىر تاۋ قويناۋىنان كوشىپ شىعىپ، جاڭا تۇرمىستى قارسى الدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

ٴالىپتىڭ وتباسىندا 5 جان بار، بۇرىنعى ٴۇيىن "توزىعى جەتكەن" دەپ سۋرەتتەۋگە بولاتىن، لاي مەن تاستان قالانعان ەسكى ٴۇي "جازدا جاۋىندا دالدا، قىستا جەلدە پانا بولمايتىن"، ال قىستاق تاۋ قويناۋىنا ورنالاسقان، ٴتورت قابىرعاسى زاڭعار تاۋ، ونداعى جۇرت وزگە دۇنيەدەن وتە وقشاۋ ٴومىر كەشەتىن.

"تاۋ قويناۋىنداعى جارلى، جاپالى تۇرمىستىڭ ازابىن ابدەن تارتتىق!" ـ دەيدى ٴالىپ كۇرسىنىپ.

فۋمين قىستاعى قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى سمايىل ابدۇراحان مارياڭ اۋىلى ٴپىل قىستاعىنان كوشىپ كەلگەن. ٴپىل قىستاعىندا تارتقان جاپانى ول ٴومىر بويى ۇمىتار ەمەس: زاڭعار تاۋ، تەرەڭ ساي، توپىراعى قۇنارسىز، ەڭ الىستا تۇراتىن قىستاق تۇرعىنىنىڭ ٴۇيى قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنەن 270 كيلومەتر قاشىقتىقتا، قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنەن مارياڭ اۋىلدىق ۇكىمەتى تۇرعان جەرگە 50 كيلومەتر تاۋ جولىندا اتپەن 3 كۇندە ارەڭ ٴجۇرىپ جەتەسىڭ. اۋىلدىق ۇكىمەت اۋدان قالاشىعىنان 120 كيلومەتر قاشىق، وعان بارۋ ٴۇشىن تەڭىز دەڭگەيىنەن 4500 مەتر بيىك اسۋدان اسۋىڭ كەرەك.

ەكولوگيالىق ورتاسى ناشار، جاراتىلىستىق اپات ٴجيى تۋىلاتىن، "ٴبىر وڭىردىڭ سۋ ـ توپىراعى سول وڭىردىڭ ادامىن اسىراي المايتىن" جەردەن جالعىز مارياڭ اۋىلى ٴپىل قىستاعى عانا ەمەس، داتۇڭ اۋىلى، ۋەچە اۋىلى سياقتى 4 اۋىلداعى 1000نان استام بۇقارا قۇلازىعان تاۋدىڭ قويناۋىندا قالعان.

2017 ـ جىلى تاتيكول قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنى رەسمي اتقارىلدى. بۇل ٴۇستىرتتى، سۋىق، شەت ـ شالعاي تاۋلى وڭىردە تۇرمىس كەشىرىپ كەلگەن بۇقاراعا ٴۇمىت سىيلادى.

مالشىلاردىڭ تاتيكولگە كوشىپ كەلۋگە ۇناعان سەبەبى، بىرىنشىدەن جەرى جاقسى بولدى. "الدەقاشان بەيقۇت ٴۇي بار، جايىلىم بار، مالعا ولشەمدى جىلى قورا سالىنعان، اۋدان قالاشىعىنا دا جاقىن دەپ ەستىپ ەدىك"، بۇل تاتيكولگە كوشەتىندى ەستىگەن كوپتەگەن بۇقارانىڭ ورتاق اڭگىمەسى ەدى.

كوشكەن جۇرتتى قابىلداۋعا تاتيكولدى تاڭداۋ ــ تاشقورعان تاجىك اۆتونوميالى اۋداندىق پارتكوم مەن ۇكىمەتتىڭ تەرەڭ تولعانىپ، جان ـ جاقتىلى وي جۇگىرتۋىنىڭ ناتيجەسى: تاتيكول يەن دالا، يەن تاتىر، جەر ٴتۇزىلىسى سالىستىرمالى جازىق، سۋ، توپىراقتى اشۋ ارقىلى بۇل جەردە ەگىنشىلىك جانە باعىمشىلىق كاسىبىن دامىتۋعا كەلەدى؛ اۋدان قالاشىعىنا 25 كيلومەتر، قاتىناسى قولايلى، مالشىلاردىڭ تۇرمىس ورتاسىن وزگەرتۋگە ٴتيىمدى ەدى.

تاۋدان كوشىپ تۇسۋگە مول قاراجات جۇمسالادى، كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ جۇمىسى تياناقتى ىستەلگەندە عانا الدىعا قادام تاستاۋعا بولادى. ٴۇي سالۋعا ىستەتىلەتىن كەرپىش قاشقاردان تاسىپ اكەلىندى، ٴبىر كەرپىشتىڭ وزىندىك قۇنى ٴبىر يۋاننان اسادى. تۇرعىن ٴۇي، ەكولوگيالىق تولەمنەن قوعامدىق قامسىزداندىرۋعا دەيىن پارتيا مەن ۇكىمەت قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەنگەن كەدەي مالشىلارعا ٴبىرسىپىرا ٴتيىمدى ساياسات بەرىپ، ٴار وتباسىنا 80 شارشى مەترلىك كەرپىش ٴۇي، 100 شارشى مەترلىك جىلى قورا سالىپ بەرىپ قالماستان، تاعى تىڭ كوتەرىپ ەگىستىك جەر اشىپ، ادام باسىنا ورتاشا ەسەپپەن 2.7 مۋدان ٴبولىپ بەردى.

تاۋدان كوشىپ ٴتۇسۋ تالايدان كۇتكەن ٴىس بولعانىمەن، شىنىمەن كوشەر ساتتە، اۋىلداستاردىڭ كوڭىل كۇيى تاعى ەكى ۇداي بولدى. "قالاي دەگەنمەن بۇل جەر اتا ـ بابالارىمىزدان بەرى تىرشىلىك ەتىپ كەلە جاتقان جەر عوي". سمايىل ابدۇراحان اسەرلەنە بىلاي دەدى: "جاڭا قىستاقتا سۋ، ەلەكتر، جول، حابارلاسۋ تۇگەلدەي ۇيگە دەيىن جەتكىزىلىپ، بارلىق وتباسى جاڭا ٴۇي جيھازدارىن ىستەتە باستادى".

"العاش كەلگەنىمدە، مەڭىرەۋ بولدىق تا قالدىق، اۋەلى، ەسىكتى دە دۇرىس اشا المادىم، كۇنى بويى ۇيدە وتىرىپ سىرتقا شىعۋعا باتىلىم بارمادى..." مارياڭ اۋىلى ٴپىل قىستاعىنان تاتيكولگە دەيىنگى ارالىق 180 كيلومەترگە جەتپەگەنىمەن، اراعا تاۋ كولدەنەڭ بولعاندىقتان، 51 جاستاعى مايىستۇرى نۇرىك قازىرگە دەيىن اۋدان قالاشىعىنا بارىپ كورمەپتى؛ جاڭا قونىستاعى تۇرمىس ول جونىنەن قۋانىش تا، جۇبانىش تا ەدى.

كوشىپ كەلگەن مالشىلاردىڭ جاڭا تۇرمىسقا ەرتەرەك ۇيلەسۋىنە كومەكتەسۋ ٴۇشىن، تاتيكول قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنى پارتيا قىزمەتى كوميتەتى حالىققا قولايلى قىزمەت وتەۋ ورتالىعىن قۇرىپ، قولايلى "ٴبىر بەكەتتىك" قىزمەت ۇسىندى. اۋدان تاعى ٴبىر توپ كادىردى تاڭداپ جىبەرىپ، تۋىس بولۋ، وتباسىلارىن كوتەرمەگە الۋ تاسىلىمەن، ىلەسە ٴجۇرىپ جۇرتشىلىقتىڭ تۇرمىستاعى ماسەلەلەرىن شەشتى...

"اسقار تاۋدىڭ قويناۋىنداعى شالعاي مال شارۋاشىلىعى تۇيىنىنەن جاڭا قىستاققا دەيىن، قونىستانۋ ورتاسىندا وزگەرىس بولدى، تۇرمىس ٴتاسىلىن وزگەرتتىك". تاتيكول قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنى پارتيا قىزمەتى كوميتەتىنىڭ شۋجيى ليۋ شىنشين بىلاي دەيدى: ادەبيەت ـ كوركەمونەر قيمىلدارىن، ٴداستۇرلى مەرەكە كۇندەرىن قۇتتىقتاۋ قيمىلدارىن، ت. ب ورىستەتۋگە ۇيىمداستىرۋ ارقىلى كوپشىلىكتىڭ وتىرىقتانعانىنان كەيىنگى جاڭا تۇرمىسقا تەزىرەك ۇيلەسۋىنە كومەكتەستىك.

قازىرگى فۋمين قىستاعىنىڭ، ايمين قىستاعىنىڭ جولدارى رەتتى دە تازا، جاڭا ۇيلەرى كەلىستى، بارلىق وتباسى ۇيلەرىنىڭ الدىنداعى جەردى اشىپ، وعان كوكونىس جانە گۇل ەكتى، ال ۇيدىڭ ارتىندا ادەمى دە رەتتى جىلى قورا سالىنعان، جاڭاشا اۋىل ـ قىستاقتىڭ تاماشا كەلبەتى كوزگە وتتاي باسىلادى.

ٴبىر كىلتپەن ٴبىر قۇلىپتى اشتى ــ

"ساياساتتى كوڭىلگە ۇيالاتىپ، 'كوڭىلدەگى تۇيىنشەكتى' شىنداپ شەشتى"

ۇيدى كوشىرۋ وڭاي، "كوڭىلدى" كوشىرۋ قيىن. قيىن ماسەلەنى شەشۋدىڭ تەتىگى تاعى كادىرلارعا سۇيەنۋ.

اۋدان، اۋىل كادىرلارى شالعايداعى مال شارۋاشىلىعى تۇيىندەرى مەن قىستاقتارعا بارىپ، وتباسىلارىن ارالاپ قىزمەت ىستەدى، "ٴبىر رەتتە بولماسا 2 رەت، 2 رەتتە بولماسا 3 رەت" بارىپ، ٴبىر كىلتپەن ٴبىر قۇلىپتى اشتى.

داتۇڭ اۋىلىنىڭ كىشىكتۇڭ قىستاعىنداعى كەدەي وتباسى اسىمادي شامسىبەك ٴۇيىن كوشىرۋدىڭ شىعىنى زور بولۋىنان الاڭدايتىن... اۋىل كادىرى مامەتبەك نيزاربەك قايتا ـ قايتا ۇيىنە كەلىپ تيىمدىلىك ساياساتىن ٴتۇسىندىرىپ، اسىمادىڭ كوڭىلىن ورنىقتىردى.

كەدەي وتباسى افيتابيك مۇللامامەت پەن كۇيەۋى كوشىپ شىققان سوڭ ۇيلەسە الماۋدان الاڭدايتىن. كادىرلار ۇيلەرىنە بارىپ سۇيىسپەنشىلىك ەسەبىن جاساپ بەردى: "2 بالاڭىز قانداي اقىلدى، ەگەر بالالارىڭىزدىڭ جاقسىراق جەرگە بارىپ وي ٴورىسىن كەڭەيتۋىنە مۇمكىندىك جاساي الماساڭىزدار، كەيىنگى بولاشاعى قالاي بولادى؟ تاعى دا وسىلاي كەدەيلەسىپ كەتە بەرەسىزدەر مە؟ جاڭا قىستاققا بارعاننان كەيىن كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سەحىندا جۇمىس ىستەۋلەرىڭىزگە بولادى، كۇندەرىڭىزدىڭ قازىرگىدەن جاقسى بولارى داۋسىز".

مارياڭ اۋىلىنىڭ نۇشدۇن قىستاعىنداعى كەدەي وتباسى مامەتنازار تويچى جاقسى جۇمىس تابىلماۋىنان الاڭدايتىن، كادىرلار ولارعا كومەكتەسىپ كىرىستەرىن ارتتىرۋ ەسەبىن جاسادى: "جاڭا قىستاق اۋدان قالاشىعىنان 20 كيلومەتردەي جەردە عانا، تەگىن باۋلۋعا قاتىناسىپ، ٴبىر ونەر ۇيرەنە الاسىزدار، جۇمىس تابۋ وڭاي".

نە ٴۇشىن كوشەمىز؟ تاشقورعان تاجىك اۆتونوميالى اۋداندىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۋجيى ۋاڭ شۇيدۇڭ سابىرلىلىقپەن ٴتۇسىندىردى: مال شارۋاشىلىعى ٴتۇيىنى شالعاي، تاۋلى قىستاقتىڭ شارت ـ جاعدايى ناشار، ادام باسىنا بىرنەشە فىن جەر عانا تۋرا كەلەدى، قارىن تويدىرۋدىڭ ٴوزى وڭاي ەمەس، اۋقاتتانۋ ٴتىپتى مۇمكىن ەمەس. جاڭا قىستاققا بارعاننان كەيىن مادەنيەت وتاۋى، بالاباقشا، ەمحانا سياقتى الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ قۇرىلعىلارى كەمەلدى، "كوز الدىنداعىنى عانا ويلاماي، الىسقا كوز جىبەرۋ كەرەك، بالالاردىڭ بولاشاعىن كوبىرەك ويلاعان ٴجون".

قايدا كوشەمىز؟ تالاي رەتكى تەكسەرۋ، جاعدايدى ۇعىسۋ ارقىلى قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ەركى نەگىزىندە، اۋدان تاتيكول قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنىن ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ، اۋدان قالاشىعىنا جاقىن، جۇمىستانۋعا قولايلى، مالشىلاردىڭ جاڭا قونىستارى سول جىلى سالىنا باستادى.

الدىمەن كاسىپ سالاسىن اكەلىپ، ونان سوڭ كوشىرۋ كەرەك، اۋدان كاسىپ سالاسى، جۇمىستاندىرۋ، كومەكتەسۋ، باۋلۋ، قىزمەت وتەۋ "بەستى جاپپاي قامتۋ"دى اتقارىپ، "ٴبىر وتباسى كوشىرىلسە، ٴبىر وتباسىنىڭ كەدەيلىكتەن ارىلۋى"نا شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

جاق تالعانشا ٴتۇسىندىرىپ، تالاي ادامدى اسەرلەندىردى... 2017 ـ جىلى 3 ـ ايدا مارياڭ اۋىلى ٴپىل قىستاعى قىستاق تۇرعىندارى جينالىسىن اشقاندا، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ جارتىسىنان كوبى كوشۋگە قوسىلدى.

كەيبىر قارتتاردىڭ تاعى دا ۋايىمى بار ەدى: كوشىپ كەتسەك، نوپوستى قايتەمىز؟ جايىلىمدى، ەگىنجايدى قايتەمىز؟

ساياسات قايتا ـ قايتا جان ـ جاقتىلى، ەگجەي ـ تەگجەيلى ٴتۇسىندىرىلدى. سول تۇستا ٴپىل قىستاعى قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى بولعان سمايىل ابدىراحان ەسكە الىپ بىلاي دەيدى: "سول كەزدە كادىرلار كۇندە قىستاقتا جۇرەتىن، قىستاق تۇرعىندارىندا كۇدىك ـ كۇمان بولسا، كادىرلار بەتپە ـ بەت قىستاق تۇرعىندارىنا ٴبىر ـ بىرلەپ ٴتۇسىندىرىپ بەرەتىن".

كوشۋ ـ كوشپەۋدە قالاۋىنا قارادى؛ نوپوستى كوشىرۋ ـ كوشىرمەۋ دە ەركىندە بولدى. جايىلىمنىڭ تيجارات ۇقىعى، ەگىستىكتەن جايىلىمدى قالپىنا كەلتىرۋ ەكولوگيالىق جاردەماقىسى دا وزگەرمەدى. بىلايشا ايتقاندا، جايىلىمدا بۇدان كەيىن دە مال باعۋعا بولادى؛ ەگەر كەيىن قۇرىلىس سالىنسا، جەر تولەمىندە دە ۇلەس بولادى.

كونە كوزقاراستى وزگەرتۋ وڭاي ەمەس. اۋىلدىق ۇكىمەتتىڭ اۆتوكولىگى اۋىلداستاردىڭ "ورتاق يگىلىكتەنەتىن اۆتوكولىگى"نە اينالىپ، قىستاق تۇرعىندارىن توپ ـ توبىمەن تاتيكولگە اپارىپ كورسەتتى. كوزبەن كورگەن شىندىق: جاڭا ۇيلەر كەلىستى، تەزەك جاقپايدى، جاققانى سۇيىلتىلعان گاز؛ دارەتحانالارى تازا، تۇرۋبانى بۇراپ قالسا سۋ اعادى...

شىنايىلىق اقىرى "كوڭىلدەگى تۇيىنشەك"تى شەشتى. قارتتار دا اسەرلەنەدى: "وسىنشاما جاقسى ساياسات تۇرسا، تاعى نە ويلايمىز؟ كوشەمىز!"

داتۇڭ اۋىلىنىڭ اقتوعالاڭگان قىستاعىنداعى ميرماتقان پايزامەت ەڭ الدىمەن كوشىپ كىردى. كوشكەن كۇنى ميرماتقان جەرگىلىكتى ۇكىمەت پەن شىنجىننىڭ شينجياڭعا كومەك بەرەتىن كاسىپورىندارى سىيلاعان توڭازىتقىش، كىر جۋعىش، سۋ ىستىقتىش سياقتىلاردى الدى. "بۇرىن وتىرعان جەرىمىزدە ەلەكتر سايماندارىن پايدالانايىق دەسەك توك جوق ەدى"، ـ دەيدى ول ەلەكتر سايماندارىن نۇسقاپ اسەرلەنە: "جاڭا ٴۇيىمىز باسقاشا، ٴتىپتى جىلىنۋ ٴۇشىن دە توكتەن پايدالانامىز".

كوشۋمەن تامام بولمايدى ــ

"وتباسىلاردىڭ بارلىعىنىڭ كىرىس كوزى بولۋىنا، كەدەيلىكتەن ارىلۋىنا، بايۋىنا مۇمكىندىك جاسايىق"

ورنىقتى وتىرا الا ما، بايي الا ما؟ بۇل قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋگە قاراتىلعان سىناق ەدى.

مامەتنازار سىدىقتىڭ جاڭا ٴۇيى فۋمين قىستاعىنا ورنالاسقان، 80 شارشى مەترلىك جاڭا ٴۇي رەتتى دە جارىق، ايەلى اسحانادا ٴسۇتتى شاي قايناتىپ قاربالاس. "تاۋدا تاماق پىسىرىپ، شاي قايناتۋدىڭ بارىندا تەزەك جاعاتىنبىز، بۇگىنگىدەي توك، سۋ ىستەتۋدەي قولايلىلىق قايدا؟ تاماقتى سۇيىلتىلعان گازبەن پىسىرەمىز، ٴار كۇنى جۋىنۋعا بولادى، وتكەندەگىدەن قانشا ەسە جوعارى دارەجەدە جاقسارعانىن كىم ٴبىلسىن!"، ـ دەدى مامەتنازار.

كوپشىلىكتىڭ ەڭ كوڭىل بولەتىنى ٴالى دە جۇمىستانۋ ماسەلەسى. تاشقورعان ورىن ابزالدىلىعىنا سۇيەنىپ، جەر، باعىمشىلىق جاعىن جاقسى ىستەپ، 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كاسىپتەردى تۇتاسترا دامىتۋ جولىمەن ٴجۇرىپ، "ەكىدەن تارىقتىرماۋ، ٴۇشتى قامتاماسىز ەتۋ"مەن بىرگە بۇقارانىڭ ىستەيتىن جۇمىسى بولۋىنا، كىرىسىن ارتتىرۋىنا كۇلشىنىس جاسادى.

ابزالدىلىقتى ساۋلەلەندىرىپ، ەگىنشىلىك كاسىبىن جانە باعىمشىلىق كاسىبىن جەتىلدىرىپ دامىتتى. كوشىرىپ قونىستاندىرۋ باستالىسىمەن، اۋداندىق پارتكوم مەن اۋداندىق ۇكىمەت شىنجىن قالاسىنىڭ باعىتتالعان سۇيەمەلدەۋى مەن انىگاڭ توبىنىڭ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سىندى باسىمدىقتارىنا سۇيەي وتىرىپ، جوعارى ٴونىمدى سۋ ۇنەمدەيتىن تامشىلاتىپ سۋارۋ قۇرىلعىسىن جابدىقتاپ، وسى زامانعى ەگىن شارۋاشىلىعى مەن وسى زامانعى مال شارۋاشىلىعىن دامىتتى.

تاتيكول قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنى پارتيا قىزمەتى كوميتەتى اۋىل شارۋاشىلىعى سەلبەستىك كووپەراتيۆىن قۇردى، انىگاڭ توبى سەلبەستىك كووپەراتيۆىنە ٴبىر ميلليون 338 مىڭ 600 يۋان جولداپ، اۋىل شارۋاشىلىعى ماشينا ـ جابدىقتارىن ساتىپ الىپ بەردى.

"مىنا جەرگە ارپا، اتباس بۇرشاق، جوڭىشقا سياقتىلار ەگىلەدى، ٴار جىلى تازا كىرىس 465 مىڭ يۋانعا جەتەدى". انىگاڭ توبى شەكتى سەرىكتەستىگىنەن كەلگەن كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ كادىرى ما رۇڭساي بىلاي دەدى: تاتيكولدەگى ارحيۆ تۇرعىزىلىپ، كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسى 358 وتباسى، 1448 ادام بولىپ، جان باسىندىق كىرىس جىلىنا 321 يۋان ارتادى.

ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋ ارقىلى، "سەرىكتەستىك + بازا + شارۋا وتباسى" ۇلگىسىن قولدانىپ، كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ سەحىن قۇردى؛ جۇمىسشى ىستەتۋ قاجەتىمەن بىرلەستىرىپ، كەدەي وتباسىلار ٴۇشىن ارنايى كۋرستار اشىپ، كوزقاراستى، قابىلەتتى ادامداردى سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋگە شابىتتاندىردى.

"وتباسىنىڭ بارلىعىنىڭ كىرىس كوزى بولۋ" شىنايى تياناقتاندىرىلدى. اعاششىلىق ونەرى بار مامەتنازار اۋدان قالاشىعىندا ٴۇي اشەكەيلەۋمەن شۇعىلدانادى، 2 بالاسى اۋدان قالاشىعىندا وقيدى. "بىلتىر ٴۇي اشەكەيلەۋمەن شۇعىلدانىپ، 30 نەشە مىڭ يۋان تاپتىم". بيىل قۇربان ايتتا، ول ارناۋلى سمايىل ابدۇراحاندى جاڭا ۇيىنە قوناققا شاقىردى، "اعامنىڭ ٴناسيحاتىنىڭ ارقاسى، كوشپەگەن بولسام، ٴۇيىمنىڭ حال ـ جايى وڭالۋى قيىن ەدى!"

جەكە ـ جەكە كوشىرۋ، شوعىرلى ورنالاستىرۋ. پامير ۇستىرتىندەگى وسىناۋ قۇنارسىز مەكەننەن جالىندىعان ومىرشەڭدىك كۇش ەسۋدە...

تاۋلى وڭىردەن شىعىپ، جازىق دالاعا قادام تاستاپ، دوڭگەلەك داۋلەتتى بەتكە الدى، بايۋدى بەتكە الدى. تاشقورعاننىڭ قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋدەگى ىزدەنىستەرى، تاتيكولدىڭ امالياتى، "ٴبىر وڭىردىڭ سۋ، توپىراعى سول وڭىردىڭ ادامىن اسىراي المايدى" دەيتىن قىسپاقتان قۇتىلۋدا، قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ جولىمەن ٴجۇرۋدىڭ دۇرىستىعىن دالەلدەيدى. "تاشقورعاندا ارحيۆ تۇرعىزىلىپ كارتوچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسى 4074 وتباسى، 16 مىڭ 505 ادام. جاقىنعى جىلداردان بەرى، %40 كەدەي وتباسى قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بويىنشا كوشىرىلدى، تاتيكول وسىنىڭ ىشىندەگى ٴبىر ورنالاستىرۋ ٴتۇيىنى. قونىس جاڭالاپ كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ بۇكىل اۋدانداعى كەدەي وتباسىلاردى كەدەيلىكتەن ارىلتۋدا ماڭىزدى رول اتقاردى دەۋگە بولادى". ۋاڭ شۇيدۇڭ بىلاي دەدى: بۇگىنگى تاتيكولدە، ەكى جاڭا قىستاقتاعى وتباسىلاردىڭ بارلىعى قامقورلىقتى ٴبىلىپ، العىس ايتۋدا، ادامداردىڭ بارلىعى ىزگىلىككە تالپىنىپ، بيىككە ۇمتىلىپ، قوس قولدارىمەن كورىكتى مەكەندەرىن قۇرۋعا بەل بايلاپ وتىر.

(باسى 1 ـ بەتتە)

وسى زامانعى ەگىن شارۋاشىلىعىن جانە وسى زامانعى مال شارۋاشىلىعىن قالىپتاستىردى؛ ەگىنشى ـ مالشىلار مەكتەبىنە سۇيەنىپ، جۇمىستانىپ شارۋاشىلىق قۇرۋعا باۋلۋ كىلاستارىن اشتى... ٴبىرسىپىرا شارالار تياناقتانىپ، قونىس جاڭالاعان مالشىلاردىڭ جۇمىستانۋ شەبەرلىگى مەن جۇمىستانۋ ورايىنا يە بولۋىن، ورنىعىپ وتىرۋىن، كىرىسىن ارتتىرۋىن قامتاماسىز ەتتى.

كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋدا "ناقتى بولۋعا" كوبىرەك كۇش سالساق، كوبىرەك دالمە ـ ٴدال كۇش شىعارساق، اسا المايتىن قيىن اسۋ بولماق ەمەس. بۇل تاشقورعاننىڭ كەدەيلىكتەن ارىلتۋدان قامال الۋ قىزمەتىنىڭ بىزگە سالعان ويى.

پارتيا 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتى ٴتورتىنشى جالپى ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن شىكەرلەي ۇيرەنىپ، دايەكتەندىرەيىك

اۆتونوميالى رايوننىڭ ۇگىت ـ لەكسيا ۇيرمەسى الەۋمەتتىك اۋماقتا جانە جوعارى مەكتەپتە ۇگىت ـ لەكسيا جاسادى

جالپى ٴماجىلىس رۋحىن شىن مانىندە جۇرەككە ۇيالاتۋ كەرەك

ەركىن ٴتىلشى سۋ جۇنيا 11 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 11 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى اۆتونوميالى رايوننىڭ ۇگىت ـ لەكسيا ۇيرمەسىنىڭ مۇشەسى، اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشەسى، ٴۇرىمجى قالالىق پارتكومنىڭ شۋجيى شۋي حايرۋڭ الەۋمەتتىك اۋماقتا جانە جوعارى مەكتەپكە بارىپ، پارتيا 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتى ٴتورتىنشى جالپى ٴماجىلىسىنىڭ رۋحى جونىندە ۇگىت ـ لەكسيا جاسادى.

ٴۇرىمجى قالاسى شۋيموگوۋ رايونى چيداۋۋان اۋماعى باسقارۋ كوميتەتى حۋيجان الەۋمەتتىك اۋماعىندا، ٴۇرىمجى كاسىپتىك داشۋەسى كاسىپكە قىزمەت وتەۋ ورتالىعىنىڭ زەردەلى قاتتى بولشەك پراكتيكا بولمەسىندە، شۋي حايرۋڭ نەگىزگى ساتىداعى كادىر ـ بۇقارامەن، ٴار ۇلت وقىتۋشى ـ وقۋشى ۋاكىلدەرىمەن اڭگىمەلەسىپ، ٴتورتىنشى جالپى ٴماجىلىس رۋحىن ۇيرەنۋدەگى العان اسەرىن ٴبولىستى.

شۋي حايرۋڭ مىنالاردى باسا داتتەدى: پارتيا 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتى ٴتورتىنشى جالپى ٴماجىلىسىنىڭ رۋحىن شىكەرلەي ۇيرەنىپ، دايەكتەندىرىپ، "ٴتورت تانىم"دى كۇشەيتىپ، "ٴتورت سەنىم"دى بەكەمدەپ، "ەكىنى قورعاۋ"دى ورىنداپ، جالپى ماجىلىستە ورنالاستىرىلعان ٴتۇيىندى مىندەتتەردى جالپى بەتتىك دايەكتەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، ٴتۇزىم ابزالدىلىعىنىڭ جونگە سالۋ ونىمدىلىگىنە انا ۇرلىم جاقسى اينالۋىن ىلگەرىلەتىپ، جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋى سىندى جۇڭگو ارمانىن جۇزەگە اسىرۋعا اقىل ـ پاراساتتىق كۇش ـ قۋات قوسۋ كەرەك. باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ جالپى ماجىلىستەگى ماڭىزدى ٴسوزىنىڭ رۋحىن شىكەرلەي ۇيرەنىپ، جالپى ٴماجىلىس «قارارىن» شىكەرلەي ۇيرەنىپ، ٴتۇپ نۇسقانى وقۋعا، ٴماتىندى ۇيرەنۋگە، قاعيداسىن ۇعىنۋعا تاباندى بولىپ، ۇڭىلە زەرتتەپ، ەگجەي ـ تەگجەيلى وقۋعا بارىنشا، تاباندىلىقپەن، ناقتى كۇش سالىپ، جالپى ٴماجىلىستىڭ كەلەلى ٴمانىن ٴدال يگەرىپ، جالپى ٴماجىلىس رۋحىن كوكەيگە شىنايى ۇيالاتۋ كەرەك. ٴىس جۇزىندىكپەن ۇشتاستىرىپ، جالپى ٴماجىلىس رۋحىن دايەكتەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، جالپى ٴماجىلىس رۋحىن، اسىرەسە، باس شۋجي شي جينپيڭنىڭ ماڭىزدى ٴسوزىنىڭ رۋحىن ۇيرەنۋدى، دايەكتەندىرۋدى جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن دايەكتەندىرۋمەن، تياناقتاندىرۋمەن ۇشتاستىرۋعا تاباندى بولۋ كەرەك. رەفورمانى ۇزىكسىز جاپپاي تەرەڭدەتىپ، نەگىزدى بەكەمدەۋگە، ابزالدىلىقتى ساۋلەلەندىرۋگە، ولقىلىقتاردى تولىقتاۋعا، ٴالسىز تۇستاردى كۇشەيتۋگە كۇش سالىپ، رەفورما شارالارىنىڭ ورگانيكالى ۇلاسۋىن، تولىق مەڭگەرىلۋىن جۇزەگە اسىرۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

پارتيا 19 ـ قۇرىلتايى مەن 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتى ەكىنشى، ٴۇشىنشى، ٴتورتىنشى جالپى ماجىلىستەرىنىڭ رۋحىن جاپپاي دايەكتەندىرىپ، جاڭا دامۋ ۇستانىمىنا تاباندى بولىپ، جوعارى ساپالى دامۋدى ىلگەرىلەتۋگە تاباندى بولىپ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى نەگىزگى جەلى ەتىپ، تاۋار مەن فاكتورلاردىڭ جىلجىمالى ۇلگىسىندەگى اشىقتىقتان ەرەجە سياقتى تۇزىمدىك ۇلگىدەگى اشىقتىققا قاراي بۇرىلىس جاساۋىن جەدەل ىلگەرىلەتىپ، انا ۇرلىم جوعارى دەڭگەيدەگى اشىق ەكونوميكالىق جاڭا ٴتۇزىلىس قۇرىپ، شەتەلگە قاتىستى ەكونوميكا ـ ساۋدا زاڭدارىن جانە ەرەجە جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، سىرتقى ساۋدا سالاسى رەفورماسىن تەرەڭدەتىپ، بازارلانۋ پرينسيپىنە جانە ساۋدا ەرەجەسىنە تاباندى بولىپ، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋدى، تۇزىمدە جاڭالىق اشۋدى، ۇلگى مەن كاسىپتىك كۇيدە جاڭالىق اشۋدى كۇشەيتىپ، "ٴبىر بەلدەۋ، ٴبىر جول"دى بىرگە قۇرۋدى ٴتۇيىن ەتىپ، ساۋدا قۇرىلىمىن كۇش سالا ساپالاندىرىپ، يمپورت پەن ەكسپورتتى، تاۋار ساۋداسى مەن قىزمەت وتەۋ ساۋداسىن، ساۋدا مەن ەكى جاق قارجى قوسۋدى، ساۋدا مەن كاسىپ سالاسىن سايكەستى دامىتۋدى ىلگەرىلەتىپ، حالقارا، ەل ٴىشى فاكتورلارىنىڭ ٴتارتىپتى، ەركىن جىلجۋىن، بايلىقتىڭ جوعارى ٴونىمدى جايعاسۋىن، بازاردىڭ تەرەڭدەي توعىسۋىن جەبەپ، حالقارالىق كىرىس پەن شىعىستىڭ نەگىزگى تەپە ـ تەڭدىگىن جەبەپ، ساۋدانىڭ جوعارى ساپالى دامۋىن جۇزەگە اسىرىپ، ەسىك اشقان، سەلبەسكەن، قامتىعان، جاپپاي تيىمدىلىك جاساتىن، بىرگە ٴبولىسىپ، تەڭ يگىلىككە كەنەلەتىن حالقارالىق ساۋدا جاڭا جاعدايىن اشىپ، ەلىمىزدىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۋىن ىلگەرىلەتۋگە جانە ادامزاتتىڭ تاعدىرلاس ورتاق تۇلعاسىن قۇرۋعا انا ۇرلىم زور ۇلەس قوسۋ كەرەك. 2022 ـ جىلعا جەتكەندە، ساۋدا قۇرىلىمىن انا ۇرلىم ساپالاندىرىپ، ساۋدا ونىمدىلىگىن كورنەكتى جوعارىلاتىپ، ساۋدا ناقتى قۋاتىن انا ۇرلىم كۇشەيتىپ، ساۋدانىڭ جوعارى ساپالى دامۋىن كورسەتكىشىن، ساياساتىن، ساناعىن، ناتيجەسىن باعالاۋ جۇيەسىن قۇرۋ كەرەك.

«پىكىر»دە مىنالار تالاپ ەتىلدى: جاڭالىق اشۋعا دەم بەرۋدى تەرەڭدەتىپ، ساۋدا باسەكەسىنىڭ جاڭا باسىمدىعىن جەتىلدىرۋ؛ ساۋدا قۇرىلىمىن ساپالاندىرىپ، ساۋدانىڭ دامۋ ساپاسى مەن ونىمدىلىگىن جوعارىلاتۋ؛ تەڭدىكتى، سايكەستىكتى جەبەپ، ساۋدانىڭ باياندى دامۋىن ىلگەرىلەتۋ؛ جاڭا كاسىپتىك كۇيدى جەتىلدىرىپ، ساۋدانىڭ دامۋىنا جاڭا قوزعاۋشى قۋات ۇستەۋ؛ تۇعىر جۇيەسىن قۇرىپ، ساۋداعا تىرەك بولۋ رولىن ساۋلەلەندىرۋ؛ رەفورما جاساۋدى، ەسىك اشۋدى تەرەڭدەتىپ، زاڭمەن جونگە سالىناتىن، حالقارالانعان، قولايلانعان ساۋدا ورتاسىن جاراتۋ؛ بىرگە اقىلداسۋعا، بىرگە قۇرۋعا، بىرگە بولىسۋگە تاباندى بولىپ، "ٴبىر بەلدەۋ، ٴبىر جول" ەكونوميكا ـ ساۋدا سەلبەستىگىن تەرەڭدەتۋ؛ ٴوزارا پايدا جەتكىزىپ، تەڭ يگىلىككە كەنەلۋگە تاباندى بولىپ، ساۋدانى دامىتۋدىڭ جاڭا كەڭىستىگىن كەڭەيتۋ؛ ۇيىمداستىرىپ اتقارۋدى كۇشەيتىپ، قامتاماسىزداندىرۋ جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرۋ.

«پىكىر»دە مىنالار باسا داتتەلدى: ورتالىق پەن مەملەكەت ورگاندارىنداعى قاتىستى تاراۋلار فۋنكتسيالىق جۇمىس بولىسىنە ساي، ناقتى ساياسات، شارالاردى اقىلداسىپ، سايكەسۋدى، سەلبەسۋدى كۇشەيتىپ، قىزمەت بىرىككەن كۇشىن قالىپتاستىرۋ كەرەك. ٴار دارەجەلى پارتكومدار مەن ۇكىمەتتەر ۇيىمدىق باسشىلىقتى شىنايى كۇشەيتىپ، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدى قاتايتىپ، ٴوز وڭىرىنىڭ ٴىس جۇزىندىگىمەن ۇشتاستىرىپ، ٴتۇيىندى مىندەتتەردى اناعۇرلىم ايقىنداپ، قاتىستى قىزمەتتەردىڭ تياناقتانۋىن ويداعىداي يگەرۋ كەرەك.